

# “ Enerji Kullanımının Vergilendirilmesinde Dünya Uygulamaları: Karşılaştırmalı Bir Analiz

**Mustafa Cemil KARA\***

**Prof. Dr. Ersan ÖZ\*\***

## Öz

Enerji vergilerinin yapısı ve düzeyinin sistematik karşılaştırmalı analizini içeren, OECD'nin 2013 yılında yayınladığı "Enerji Kullanımını Vergileme" raporu ile OECD ülkelerindeki enerji vergilerinin yapısı ve nasıl uygulandığı resmedilmişti. 25 Haziranda 2015 tarihinde yayımladığı "Enerji Kullanımında Vergi 2015" raporunda ise ilave olarak Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan, Endonezya, Brezilya, Arjantin ve Güney Afrika'nın yer aldığı ülkelerin de karşılaştırmalı analizlerinin yer almasıyla, rapor dünya enerji kullanımının %80'ini ve CO<sub>2</sub> (karbondioksit) salınımının %84'ünü içererek dünya çapında bir değerlendirmeye sahip olmuştur. Bu makalede 2015 raporunda yer alan ülkemizi de kapsayacak şekilde 41 ülkenin enerji üretim ve kullanımlarını vergilendirme politikalarına yönelik bulgular karşılaştırmalı olarak tartışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Enerji vergilendirmesi, CO<sub>2</sub> salınımı, pigou vergisi, çevre

**Jel Sınıflandırması:** K34, H21, H23

## THE WORLD PRACTICES IN TAXATION OF ENERGY USE: A COMPARATIVE ANALYSIS

### ABSTRACT

The structure and use of energy taxes in OECD countries was depicted with "Taxing Energy Use" report of OECD published in the year 2013 which included a comparative analysis of energy taxes' structure and level. This time in June 25 of 2015 OECD published a recent report called "Taxing Energy Use 2015" which additionally included Russian Federation, People's Republic of China, India, Indonesia, Brazil, Argentina and South Africa's comparative analyses. This recent report really succeeded in comprehending 80% of the World energy use and 84% of the World CO<sub>2</sub> emission. In this article the report findings of 41 countries including Turkey will be discussed.

**Keywords:** Energy taxation, CO<sub>2</sub> emission, pigouvian tax, environment

**Jel Classification:** K34, H21, H23

\* Daire Başkanı, Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü/Maliye Bakanlığı

\*\* Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü Mali Hukuk Ana Bilim Dalı

## GİRİŞ

Enerji kullanımı modern ekonomilerde üretim ve tüketimin en önemli girdilerinden biridir. Diğer taraftan, sera gazı emisyonu ve hava kirliliğinin de en büyük kaynaklarından biri sayılmaktadır. Ülkeler negatif sonuçlarının farkında olarak uygulamış oldukları vergi politikaları ile enerji kullanımını doğru bir şekilde yönlendirmek çabası içerisinde-dirler. Ancak, enerji kullanımında ülkelerin ekonomik şartları ve sahip oldukları enerji rezervlerinin politika oluşturmada oluşturdukları rol yadsınamayacak düzeydedir.

Çevreye olan olumsuz etkilerinden dolayı enerjinin fiyatlandırmasında, enerjinin üretim maliyetlerinin yanında çevresel maliyetlerinin de etkili olması nedeniyle, uygulanan vergiler ile ülke ekonomisi şartları ve politikaları gereği temiz çevre hedefine çözü zaman ulaşmamaktadır.

Dünyanın temiz geleceği ve refahı için kaynakların daha etkin kullanılması, enerji kullanımından kaynaklanan negatif dışsallıkların kontrol altına alınabilmesi ve çevreci teknolojilerin geliştirilmesi açısından dünyanın ortak politika ve uygulamalarda buluşması önemlidir. Bu makalede, enerji vergilendirmesinde ülkemizi içerecek şekilde dünya uygulamalarının karşılaştırılmalı bir analizi yapılacak ve dünya ülkelerinin enerji kullanım vergilerini uygulama durumları grafik ve tablolarla resmedilecektir.

### 1. DÜNYA UYGULAMALARINA GENEL BİR BAKIŞ

Ülkeler enerji kullanımlarını vergilendirirken kendi enerji kaynakları ve dışardan sağladıkları kaynaklar arasındaki dağılımı sıkça göz önüne alma eğilimindedirler. Bu nedenle, enerjinin kaynağı ile nasıl vergilendirildiği arasında yakın ilişki söz konusudur. Örneğin, Endonezya ve Rusya'da gigajul (GJ) ve CO<sub>2</sub> (ton) başına 0 Avro vergi alınırken, Lüksemburg'da GJ başına 6,58, İsviçre'de ise CO<sub>2</sub> başına 107,3 Avro vergi alınmaktadır. Diğer taraftan, rapor incelendiğinde, kişi başına düşen milli geliri yüksek olan ülkelerin kişi başına daha fazla enerji giderleri söz konusu olduğundan enerji kullanımlarını daha yüksek oranlarda vergilendirdikleri göze çarpmaktadır. Bu farklılaşmada görüldüğü üzere ülkede üretilen enerji kaynaklarının ve kişi başı milli gelir düzeyleri, bir başka deyişle gelişmişlik düzeyleri önemli olmaktadır.

Enerji vergilendirmesinde ülkelerin birbirinden bir takım politik ve ekonomik saiklerle uzaklaştık-

ları noktalar olduğu kadar, birbirine yakınlaştıkları noktalar vardır. Negatif dışsallıklarının toplum üzerinde etkilerinin sık görüldüğü ulaşımda kullanılan enerjinin ülkelerin çoğunda daha yüksek oranda vergilendirildiği ve yararlanıldıkları tüm sahalarda petrol ürünlerinden diğer enerji türlerine göre daha fazla vergi alındığı rapordan anlaşılmaktadır. Örneğin, doğalgaz, petrol ürünlerinden daha düşük oranlarda vergilendirilmektedir. Enerji üretimde kullanılan önemli kaynaklardan biri olan kömür ya oldukça düşük vergilendirilmekte ya da hiç vergilendirilmemektedir.

Ulaşımda uygulanan vergiler pigoucu vergiler arasında değerlendirilmektedirler. Pigoucu vergiler negatif dışsallıklara neden olduklarından, bazı kaynak kullanımlarına ilave vergi koyma temeline dayanmakta ve oluşan sosyal ve ekonomik maliyetlere engel olma gayesi taşımaktadırlar. Enerji üretiminde ve kullanımlarında ortaya çıkan salınımlara ve zararlı etkilere karşı uygulanacak ilave vergi ile dünya refahına ve temiz geleceğine katkı sağlamak düşüncesi dünya çapında yapılan uluslararası toplantılar, sempozyum, panel, seminer vs. gibi etkinliklerle üst seviyelere çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Raporda karşılaşılan ilginç bir bulgu olarak ulaşımda kullanılan enerjinin, tüm enerji kullanımında %18'lik bir paya sahip olmasına rağmen en yüksek vergiler bu alanda karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin kendi enerji kaynakları ulaşımda daha sık kullandıkları yakıt türünü belirleyebilmektedir. Ulaşımda dünya geneline bakıldığında en fazla benzin ve motorin kullanılmakla birlikte, Rusya zengin doğalgaz kaynaklarına sahip bir ülke olarak ulaşım için kullanılan enerjinin %30'dan fazlasını doğalgazdan sağlamaktadır. Ülkemizde ise benzinle neredeyse aynı düzeyde LPG kullanılmaktadır. Raporda incelenen 41 ülkenin 39'unda litre bazında benzin, motorine göre daha yüksek oranda vergilendirilmektedir. Türkiye'nin GJ başına yol kullanımında benzinde 26 Avro ile başı çektiği görülmektedir. Rapordan anlaşılacağı üzere, Türkiye bir taraftan OECD'de benzinden en fazla vergi alınan ülke ünvanını korumuşken, diğer taraftan çevreyi koruma amaçlı ancak emsal ülkeler ile olan rekabetinde dezavantaj oluşturacak şekilde ton başına karbondioksit üretimini daha fazla vergilendirmektedir. Hollanda ise gigajul enerji başına yaklaşık 23 avro vergi ile ikinci sıradadır. Benzinden en fazla vergi alınan diğer ülkeler olarak Norveç, İtalya, İngiltere, Yunanistan, Almanya, Finlandiya, İsveç ve Belçika göze çarpmaktadır. Benzinden en az vergi alan ülkeler arasında ise

Brezilya, Endonezya, Rusya, Meksika, ABD, Kanada, Çin ve Hindistan bulunmaktadır.

Gigajul başına yaklaşık 14,5 avro vergi alınan Türkiye ulaştırmada kullanılan dizel yakıttan yüksek verginin alındığı ülkelerden sayılmaktadır. Yeni Zelanda, Şili, Hindistan, Çin, Kanada, ABD, Meksika, Rusya, Endonezya ve Brezilya'da ise sıfıra yakın veya çok düşük vergiler mevcuttur.

Raporda dikkat çeken bir husus da Brezilya ulaşımda genel akaryakıt vergilendirmesinden hiç vergi almazken, Rusya ve Endonezya'da vergiler sıfıra yakın, Birleşik Krallık ise 18,9 Avro/GJ ve 263 Avro/CO<sub>2</sub> (ton) vergi ile lider durumdadır. Ülkemiz ise 14,7 Avro/GJ ve 207,4 Avro/CO<sub>2</sub> (ton) ile 11'nci sırada yer almaktadır. Bu alanda en yüksek vergi alan ülkeler sırasıyla İngiltere, Çekoslovakya, İsrail, İtalya, Hollanda, Finlandiya, Almanya, İsveç, Yunanistan, İrlanda ve Türkiye şeklinde sıralanmaktadır.

Isınma ve sanayi kategorisinde tüm ekonomiler için enerji kullanımlarındaki efektif vergi oranlarına bakıldığında İrlanda Cumhuriyeti 2,60 Avro/GJ ve İsrail 42,2 Avro/CO<sub>2</sub> (ton) ilk sıralarda bulunmaktadır. Bunları Hollanda, İsviçre, Danimarka, Finlandiya gibi diğer Avrupa ülkeleri takip etmektedir. Şili'de uygulanmakta olan petrol fiyatı istikrar planından dolayı negatif vergi uygulaması söz konusudur. ABD, Brezilya, Endonezya ve Rusya'da ise sıfır veya sıfıra yakın vergiler göze çarpmaktadır. Türkiye 0,43 Avro/GJ ve 5,42 Avro/CO<sub>2</sub> (ton) ile 41 ülke arasında orta sıralarda yer almaktadır.

Isınma ve sanayi (üretim)'de kullanılan enerji kullanımına gelince tüm enerji kullanımının %42'sini oluşturduğu rapordan anlaşılmaktadır. Ayrıca toplam CO<sub>2</sub> salınımının %50'si de bu kategoriden kaynaklanmaktadır. Bu alanda enerji kullanımının yaklaşık 1/3'ü ev ve ticari kullanım, 2/3'ü sanayi ve üretim kullanımı olarak dikkat çekmektedir.

En kapsamlı kaynak çeşitliliğine elektrik üretiminde rastlanmaktadır. Fosil yakıtların yanında hidroelektrik, nükleer ve yenilenebilir kaynaklar elektrik üretiminde yoğun olarak kullanılmaktadır. İzlanda, coğrafi konumu itibarıyla elektrik üretiminin neredeyse tamamını hidroelektrik ve jeotermalden sağlamaktadır. Yine Norveç'te hidroelektrik, elektrik üretiminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Öte yandan, Polonya, Güney Afrika ve Çin'de ise zengin kaynaklara sahip olmaları

nedeniyle kömürün rolü büyüktür. Dikkat çeken bir başka husus, Fransa'nın nükleer en fazla kullanıldığı ülkeler arasında yer almasıdır. Nükleer ve yenilenebilir kaynakların CO<sub>2</sub> salınımı ya hiç olmadığından ya da çok düşük seviyelerde gerçekleştiğinden bunları yoğun kullanan ülkeler elektrik üretiminde çok düşük CO<sub>2</sub> salınımı değerlerine sahiptir. Ülkemizde ise elektrik üretiminde kömürün rolü %40, doğalgazın %44, hidroelektriğin %10 ve petrol ürünlerinin %4 olarak dikkat çekmektedir. Ortalama efektif vergi oranlarına bakıldığında Danimarka 6,39 avro/GJ ve Hollanda 6,11 avro/GJ ile ilk sıralardadır. Kanada, Şili, Yeni Zelanda, ABD, Endonezya, Meksika, Avustralya, Çin ve Rusya da sıfır veya sıfıra yakın vergiler mevcuttur. Türkiye ise 0,84 Avro/GJ ile 12'nci sırada yer almaktadır.

Tüm ekonomilerde genel enerji kullanımları üzerinden alınan ortalama efektif vergi oranlarına bakıldığında AB ülkeleri ve kişi başına düşen milli gelirin yüksek olduğu ülkeler genellikle yüksek oranda vergilemeye sahip ülkeler olarak gözükmektedir. Örneğin 6,58 Avro/GJ ile Lüksemburg ve 107,2 Avro/CO<sub>2</sub> (ton) ile İsviçre ilk sırada; Endonezya Rusya, Brezilya, Meksika, Hindistan, Çin, ABD en düşük vergilerle son sıralarda yerlerini almaktadır. Ülkemize gelince, 2,89 Avro/GJ ve 38,9 Avro/CO<sub>2</sub> ile sırasıyla 18 ve 21'inci sıralarda bulunduğu rapordan anlaşılmaktadır.

Görüldüğü üzere, Türkiye çevre kirliliğini azaltma amacıyla ton başına karbondioksit salınımının en fazla vergilendirildiği 21'inci ülke konumundadır. Bu kategoride birinci sıradaki İsviçre bir ton karbondioksit üretimi başına 107,2 avro vergi almakta, Lüksemburg ise 97 avro ile onu takip etmektedir.<sup>1</sup> Karbondioksit salınımından sıfıra yakın veya çok düşük sayılabilecek miktarlarda verginin alındığı ülkeler ise Türkiye'nin rakibi niteliğinde yine Endonezya, Rusya, Brezilya, Meksika, Hindistan, Çin ve ABD ekonomileri olarak göze çarpmaktadır.

Raporda dikkat çeken önemli hususlardan biri kömür gibi çevreye zararı daha fazla olan yakıt türünün birçok ülkede en düşük oranda vergilendirilmesidir. Bunda ülkelerin sahip olduğu kömür rezervlerinin ve kömürün elektrik üretiminde ve ısınmada sıkça kullanılan bir enerji türü oluşunun etkisi büyüktür. Dolayısıyla ülkelerin ekonomik, sosyal ve rekabetçi saiklerle zararlı etkileri yüksek olan yakıtları göreceli olarak az vergilendiren politikalarından vazgeçmemesi, dünyanın henüz CO<sub>2</sub> salınımında ortak bir vergileme uzlaşısına sahip

1 Ekonomik Rapor (Ağustos 2015), "Karbondioksit en yüksek vergi Türkiye'den", Bilanço, TÜRMÖB Aylık Yayın Organı, s.13.

olmadığının açık göstergesidir. Benzer şekilde, ülkelerin ısınma, ev kullanımı ve sanayi kategorilerinde daha düşük veya daha yüksek vergi politikaları ve uygulamaları yine ekonomik, sosyal ve rekabetçi politikaların yansımasıdır. Bazı ülkelerde zararlı etkileri bilimsel olarak kanıtlanmış olan motorinin ulaşımda litre başına diğer yakıt türlerinden daha düşük oranda vergilendirilmesi bir diğer örnek olarak dikkat çekmektedir.

Öte yandan, belirtmek gerekir ki enerji üretici ve kullanıcılarının çevre dostu teknolojilere yönlendirilmesini sağlamak üzere vergi politikaları geliştirilmeye de çalışılmaktadır. Politik, ekonomik ve rekabet saikleri ile hareket eden dünya ülkelerinin artan çevre sorunları, ülkeleri sürdürülebilir büyüme için çevreye duyarlı adımlar atmaya itmiştir. Örneğin, Çin’de uygulanmaya başlanan hava kirliliğinde salınım (emisyon) sınırlaması, Hindistan’da kullanılmaya başlanan karbon vergisi atılan olum-

lu adımlar arasında öne çıkanlardır.

## 2. ENERJİ KULLANIMININ VERGİLENDİRİLMESİNDE DÜNYA UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRMALI TABLO VE GRAFİKLERLE GÖSTERİMİ

Rapor, ülkelerin enerji kullanım alanlarını “Ulaşım”, “Isınma ve Sanayi” ve “Elektrik üretimi” halinde üç kategori halinde incelemiştir. Aşağıdaki grafiğe bakıldığında ülkeler arasında bu üç kategorinin dağılımları büyük farklar gösterebilmektedir. Örneğin, Türkiye’de enerji kullanımının yaklaşık %16’sı ulaşım, %47’si ısınma ve sanayi, %36’sı elektrik üretimine aittir. İzlanda’da %6’sı ulaşım, %22’si ısınma ve sanayi, %72’si de elektrik üretimi ile ilişkilidir. Slovakya’da ise enerji, yaklaşık %55 ile daha çok ısınma ve sanayide kullanılmaktadır. Yine, dikkat çeken bir önemli figür Lüksemburg’da enerjinin yaklaşık %63’ü ulaşımda, çok daha azı elektrik üretiminde kullanılmaktadır.



**Grafik 1:** Enerji Kullanım Alanları- Gigajul (G)

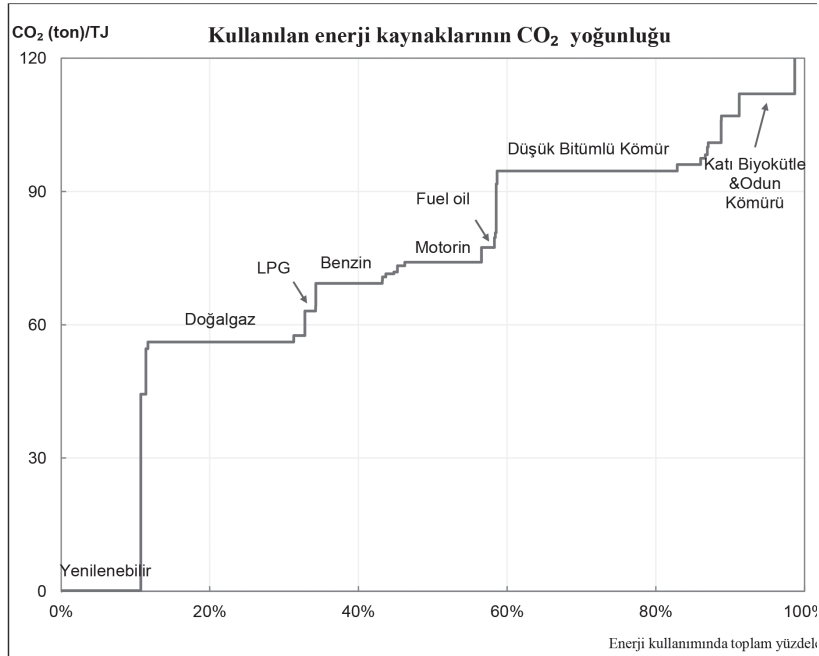
**Kaynak:** OECD Report (2015), “Taxing Energy Use 2015 OECD and Selected Partner Economies”.

Enerji üretiminde kullanılan enerji kaynağına göre CO<sub>2</sub> salınımları farklılık göstermektedir. Petrol, doğal gaz, kömür gibi karbon içeriği yoğun yakıtların yanması sonucu karbondioksit oluşmakta ve atmosfere karışmaktadır. Karbondioksit bir yandan hava kalitesini ve sağlığını olumsuz etkilerken bir yandan da atmosferde yükselerek sera gazı etkisine yol açmaktadır. Bir başka deyişle, yeryüzünden yansıyan güneş ışınlarının uzaya çıkamadan yeniden yeryüzüne dönmesiyle sıcaklığın artmasına da neden olmaktadır.

Toplam enerji kullanımının yaklaşık %72'si elektrik üretimi için olmasına rağmen izlanda bu elektriği yenilenebilir kaynaklardan ürettiği için, elektrik üretiminde CO<sub>2</sub> salınımı sıfıra yakındır. Benzer şekilde Fransa'nın yaklaşık %50 olan elektrik üretimi, toplam karbon salınımının sadece %11'ini oluşturmaktadır. Bunda Fransa'nın enerji üretiminde nükleer enerjiyi yoğun olarak kullanırken, izlanda'nın hidroelektrik ve jeotermal gibi

kaynaklar kullanması etkili olmaktadır. Türkiye'nin ise CO<sub>2</sub> salınımı ulaşımında %15, ısınma ve sanayide %50, elektrik üretiminde %35'ler seviyesindedir.

Aşağıdaki grafikte ise 41 ülke toplam enerji kullanımının %11'i olan ve biyokütle<sup>2</sup> dışındaki yenilenebilir kaynaklardan ve nükleerden elde edilen enerjinin birim başına karbon salınımı bulunmaktadır. Toplamda %20 kullanım oranı olan doğalgaz terajul (TJ) başına 56 ton karbondioksit yoğunluğuna sahipken bu miktar petrol ürünlerinde TJ başına 63-75 ton arası değişen CO<sub>2</sub> yoğunluğuna sahiptir. Petrol ürünlerinden benzin toplamda %9'luk kullanım oranına sahip olup TJ başına 65 ton karbondioksit salınımına, %10'luk kullanım alanıyla motorin de TJ başına 74 ton CO<sub>2</sub> salınımına neden olmaktadır. Kömür ürünlerinin kullanımlarında TJ başına CO<sub>2</sub> salınımı 96 tona, toplamda %8 orana sahip katı biyokütle ve odun kömürü grubunda ise TJ başına yaklaşık 110 tonlara ulaşmaktadır.



**Grafik 2:** Kullanılan enerji kaynaklarının karbondioksit yoğunluğu

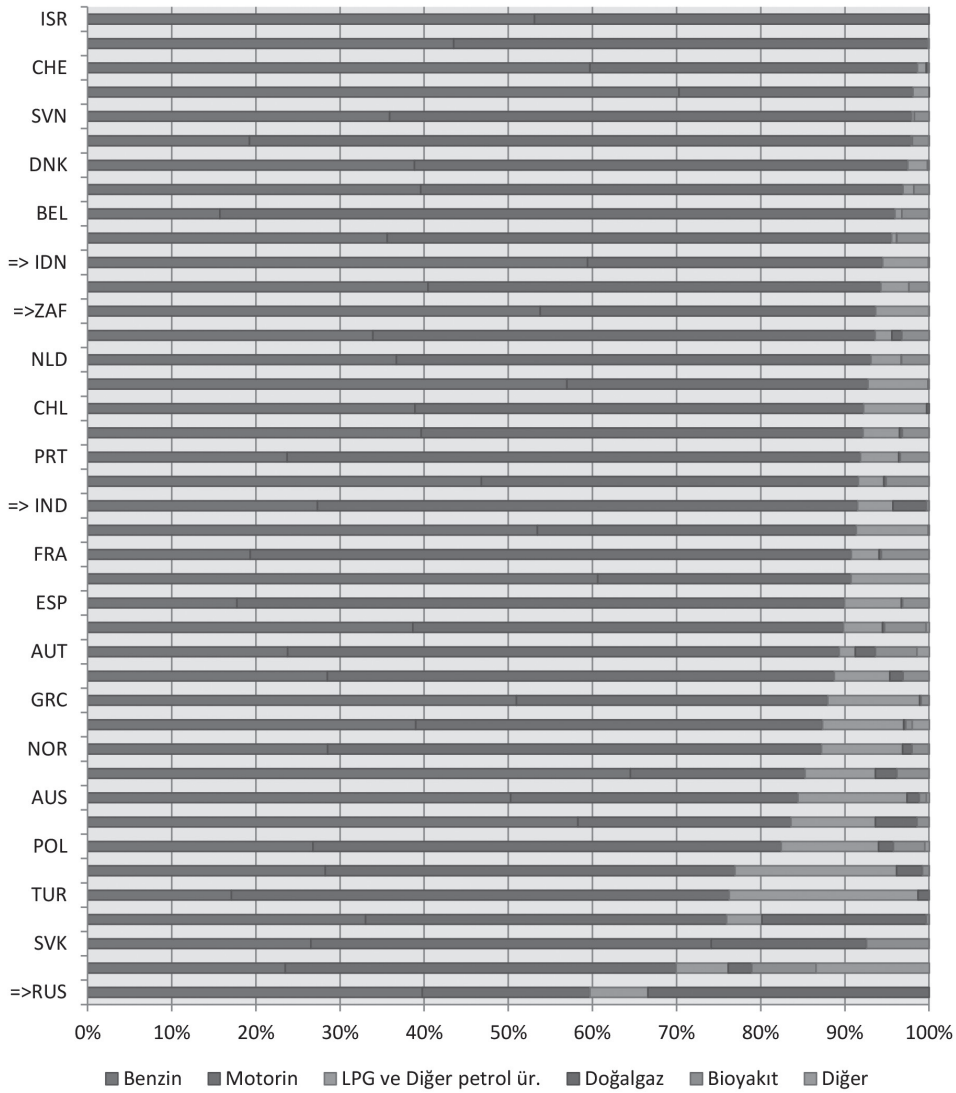
**Kaynak:** OECD Report (2015), "Taxing Energy Use 2015 OECD and Selected Partner Economies".

Aşağıdaki grafikte ise ülkelerin ulaşımında hangi enerji kaynaklarını hangi oranda kullandıkları gösterilmektedir. Ulaşımında kullanılan enerjisinin %30'undan fazlasını doğalgazdan sağlayan Rusya ve neredeyse benzinle aynı oranda LPG kullanan

ve bu alanda 41 ülke arasında lider olan Türkiye dikkat çekmektedir. İsrail ve Estonya'da ise ulaşımında benzin ve motorinin ağırlığı %99'ları bulmaktadır.

<sup>2</sup> Biyokütle: Fosilleşmemiş tüm biyolojik malzemenin genel adıdır.

## Ulaşımında kullanılan enerji dağılımı - GJ



Grafik 3: Ulaşımında kullanılan enerji dağılımı- Gigajul

**Kaynak:** OECD Report (2015), "Taxing Energy Use 2015 OECD and Selected Partner Economies".

Diğer taraftan, 41 ülkenin ulaşımında kullandıkları yakıt türleri ve bunlardan kaynaklanan CO<sub>2</sub> salınımlarında ise motorin kullanımının daha fazla CO<sub>2</sub> salınımına, aynı şekilde doğalgaz ve LPG'nin daha az CO<sub>2</sub> salınımına neden olduğu bilgisi raporda yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda, ulaşımında en fazla kullanılan yakıt olan petrol ürünlerinden hem ulaşımında hem de diğer kullanım alanlarında daha fazla ver-

gi alındığını görebiliriz. Ulaşımındaki yüksek vergiler, gelir getirme amacının yanında, trafik yoğunluğu, kirlilik, gürültü gibi diğer etkenlerle açıklanabilir. Ancak rapordaki 41 ülkenin ağırlıklı ortalamalarının gösterildiği bu tabloda en yüksek CO<sub>2</sub> yoğunluğuna sahip kömürün hem ısınma&sanayi kullanımında hem de elektrik üretiminde en düşük vergilere tabi olduğu görülebilmektedir. Bu da çevresel kaygıların vergilemeyi belirlemede çok da etkin olmadığını göstermektedir.

**Tablo 1:** Yakıt türü ve kullanıma göre efektif vergi oranları ağırlıklı ortalaması (Avro/Gj)

Yakıt türü ve kullanıma göre efektif vergi oranları ağırlıklı ortalaması (Avro/Gj)							
Enerji (de) Kullanım %'si		Petrol ürünleri	Kömür& Turba Kömürü	Doğal Gaz	Bioyakıt & atık	Yenilenebilir & Nükleer	Tüm yakıtlar
		27%	34%	20%	9%	11%	100%
Ulaşım kullanımı	18%	5,20	0,00	0,12	3,74	0,00	4,96
Isınma&Üretim Kullanımı	42%	0,82	0,05	0,21	0,00	0,00	0,26
Elektrik Üretimi	40%	0,50	0,13	0,43	0,65	0,38	0,27
Toplam Kullanım	100%	3,52	0,10	0,28	0,30	0,38	1,11

**Kaynak:** OECD Report (2015), "Taxing Energy Use 2015 OECD and Selected Partner Economies".


Ulaşım, yol ve yol dışı kullanım olarak ikiye ayrılmakta ve yol kullanımı yol dışı kullanımına göre daha fazla vergiye tabi tutulmaktadır. Yol kullanımlarında Gj başına 5,60 Avro alınırken yol dışı kullanımlarda bu rakam 0,75 avro olarak dikkat çekmektedir. Yine karbondioksit salınımı yönüyle bir ton karbondioksit başına yol kullanımlarından 78,76 Avro vergi alınırken yol dışı kullanımlarında 10,83 Avro alınmaktadır. Yol kullanımının, toplamın %87'sini oluşturmakta ve bu oranın büyük bir çoğunluğunu benzin ve motorin oluşturmaktadır. Ağırlıklı ortalamalar göz önüne alındığında yol kullanımında benzinde 5,18 Avro/Gj ve 74,69 Avro/CO<sub>2</sub> (ton), motorinde ise 6,47 Avro/Gj ve 87,83 Avro/CO<sub>2</sub> (ton) vergi söz konusudur.

Rapora göre, Türkiye 26 Avro/Gj ile benzinde 41 ülke arasında ilk sırada yer almakta ve Hollanda 23 Avro/Gj ile Türkiye'yi takip etmektedir. Türkiye ulaştırmada kullanılan dizel yakıttan da yüksek verginin alındığı ülkeler arasında bulunmaktadır. Gigajul başına Türkiye'de dizel yakıttan ise yaklaşık 14 avro vergi alınmaktadır. Vergi miktarı OECD ülkelerinde genel olarak yüksek olmakla birlikte, Yeni Zellanda, Şili, Hindistan, Çin, Kanada, ABD, Meksika, Rusya, Endonezya ve Brezilya'da sıfır veya sıfıra yakın değerler görülmektedir.

## SONUÇ

OECD'nin 2015 raporu enerji kullanımını vergilemede dünya pratiklerini gözler önüne sermektedir. incelenen 41 ülke dünya enerji kullanımının %80'ini ve CO<sub>2</sub> salınımının %84'ünü temsil etmesiyle rapor kapsayıcılık ve kavrayıcılık kriterleri çerçevesinde kanaatimizce bir başarı ortaya koymuştur.

Enerji vergileri bir yandan enerji ürünlerinin fiyatlarını artırırken diğer yandan çevresel ve sosyoekonomik etkileri de haizdir. Ülkeler özel şartla-

rını da dikkate alarak enerji vergileme politikaları oluştururlarken devlete gelir getirme amacının yanında, enerji üretim ve kullanılmasından doğan hava, su ve gürültü kirliliği, trafik problemi, sağlık sorunları gibi negatif dışsallıkların etkilerini azaltmak veya maliyetlerini karşılamak amacı güdebilmektedirler. Yine ekonomik büyümeyi teşvik etmek politikalarının ana merkezi olabilmektedir. Bu unsurlar dikkate alındığında, ülkelerin enerji vergilemesi ve fiyatlandırma politikalarının değişiklik göstermesi doğal görülebilmektedir. Enerjide vergileme, çevresel amaçlar için enerji alanında kullanılabilecek etkin bir araç olmasına rağmen yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı dünyada henüz ortak bir standarda kavuşabilmiş değildir. Yine de bazı enerji kaynaklarının çevresel yan etkilerine yönelik giderek artan bir farkındalık olması, bunun dünya çapında düzenlenen çalıştay, seminer, panel ve sempozyum gibi etkinliklerle üst seviyelere taşınması olumlu adımlar olarak değerlendirilmektedir. 

## KAYNAKÇA

- OECD Report (2015), "Taxing Energy Use 2015 OECD and Selected Partner Economies, OECD, Paris/France.

<http://www.oecd.org/tax/taxing-energy-use-2015-9789264232334-en.htm>

- Ekonomik Rapor (Ağustos 2015), "Karbondioksit en yüksek vergi Türkiye'den", Bilanço, TÜRMÖB Aylık Yayın Organı, ss.12-13.